

Urban, Janusz

Co Martin Heidegger rozumie pod pojęciem "technika"? Na ile jest ona poddana roszczeniu zasady, że wszystko ma swoją przyczynę?

Studia Redemptorystowskie nr 2, 163-172

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CO MARTIN HEIDEGGER ROZUMIE POD POJĘCIEM „TECHNIKA”?

NA ILE JEST ONA PODDANA ROSZCZENIU ZASADY, ŻE WSZYSTKO MA SWOJĄ PRZYCZYNE?

1. POCHODZENIE I ZNACZENIE SŁOWA „TECHNIKA”

Heideggera „Pytanie o technikę”¹ zawiera analizę nowoczesnej techniki. Na samym wstępie precyzuje on, że chodzi o istotę techniki, ponieważ jej istotą jest coś, co zupełnie nie jest czymś technicznym². Wychodzi on od potocznego ujęcia techniki, które w trakcie rozważania zostaje radykalnie zburzone.

Dla Heideggera pytanie o technikę opiera się na pewnej drodze, mianowicie na drodze myślenia³. Prowadzi ona poprzez analizę języka – najpierw greckiego.

Przede wszystkim, aby móc pójść tą drogą, musi być wyjaśnione całe instrumentarium. Ono jest jedynie narzędziem. Narzędzie staje się narzędziem poprzez to, co ono sprawia, co my dzięki niemu możemy osiągnąć, jakie daje nam możliwości. To prowadzi do tematu przyczynowości. Tradycja zna cztery przyczyny: *causa materialis* (materia), *causa formalis* (forma), *causa efficiens* (przyczyna sprawcza) i *causa finalis* (przyczyna celowa). Heidegger przypomina o tym, że w obszarze języka greckiego przyczynowość nie ma nic wspólnego z „działaniem” i „dokonaniem”; „αἰτία” oznacza po prostu „zawinienie”. Te cztery wymienione przyczyny są czterema sposobami „zawinienia”, „bycia winnym czemuś”⁴. To zawinienie powoduje, że coś jeszcze nieobecne staje się obecne⁵. To „spowodowanie” rozumiane w sensie „wydawania na świat” (*hervorbringen*)⁶ nazywa się u Greków *ποίησις*.

¹ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, w: *Vorträge und Aufsätze*, 8 wydanie, Stuttgart 1997.

² M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 9.

³ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 9.

⁴ W. Biemel, *Martin Heidegger*, Reinbeck bei Haburg 1973, str. 112.

⁵ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 14.

⁶ Heidegger używa tu niemieckiego słowa „hervorbringen”, które oznacza „wydawać na świat”, „sprawiać, że coś zaistnieje”.

Ta *poiesis* w żadnym wypadku nie jest ograniczona tylko do czynu ludzkiego. Także *physis* (natura) jest *poiesis*. Natura sprawia nieustannie, że coś zaistnieje, pozwala „istnjącemu” (Seiende)⁷ być obecnym⁸. Mimo to istnieje pewna różnica między ludzkim „wydawaniem na świat”, a tym samym działaniem natury. Naturalne „wydawanie na świat” nie potrzebuje nikogo innego, aby pozwolić czemuś stać się obecnym. Natura jest sama w sobie i sama dla siebie „wydawaniem na świat”⁹. To „wydawanie na świat” (das Her-vor-bringen) wydobywa z ukrycia do jawności. To wydobywanie wydarza się tylko, o ile to, co ukryte przechodzi w to, co nieukryte¹⁰. W sławnym fenomenologicznym opisie ukazuje Heidegger, jak pierwotnie greckie „wydawanie na świat” (Her-vor-bringen) oznacza nie tylko rzemieślnicze wytwarzanie, nie tylko artystyczno-poetyckie zobrazowywanie, lecz także powstawanie z siebie natury jako φύσις. Czy to w naturze, czy w rzemiośle, lub w sztuce – wszędzie to „wydawanie na świat” sprawia wydobywanie z ukrycia do nieukrycia, jawności. W tym „wydobywaniu” chodzi więc zasadniczo o stosunek człowieka i tego, co istnieje do prawdy, do nieukrycia tego, co istnieje, co istnieje w ogóle¹¹.

Słowo „technika” wywodzi się z greckiego słowa, które już we wczesnej mowie greckiej oznaczało to samo co ἐπιστήμη. Obydwa słowa są określeniami na poznanie w najszerszym rozumieniu, tzn. orientowaniu się w czymś, znaniu się na czymś¹². U Heideggera τέχνη oznacza „orientować się w czymś”, dokładnie mówiąc w wytwarzaniu czegoś. To „orientowanie się w wytwarzaniu” jest pewnym rodzajem „poznania”, pewną sztuką, pewną wiedzą i oznacza to także zawsze pewien rodzaj „otwarcia”, „objawiania tego, co jako obecne jest przed oczami”¹³. Tak więc po grecku myślane „wytwarzanie” (Her-stellen) nie oznacza „produkcji, rzemiosła i przerabiania czegoś”, ale mianowicie to, co niemieckie słowo „herstellen”, rozumiane fenomenologicznie, oznacza dosłownie: „her”¹⁴ (mianowicie z „ukrycia” do „jawności”) – „stellen” (tzn. „coś, co wcześniej nie było obecnym” doprowadzić do jego stanu poprzez sztukę i wiedzę)¹⁵. Mówiąc krótko i wyraźnie, τέχνη nie jest terminem oznaczającym pracę, lecz terminem wiedzy. Τέχνη, a zatem i „technika” oznacza właściwie, że coś zostaje jakby przeniesione w przestrzeń, gdzie się objawia, jest dostępne i do dyspozycji w swym stanie obecności¹⁶.

⁷ Autor tłumaczy termin Heideggera „das Seiende” jako „to co istniejące”, „coś istniejącego”, choć zazwyczaj bywa on tłumaczony po prostu jako „byt”.

⁸ W. Biemel, *Martin Heidegger*, str. 112.

⁹ Por. W. Biemel, *Martin Heidegger*, str. 112.

¹⁰ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 15.

¹¹ G. Guest, *Technik und Wahrheit, Zur Erörterung der Gefahr. w: Große Themen Martin Heideggers. Eine Einführung in sein Denken*, Freiburg 1990, str. 118.

¹² Por. M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 16.

¹³ H. Heidegger (red.), *Überlieferte Sprache und technische Sprache*, St. Gallen, 1989, str. 15.

¹⁴ W jęz. niemieckim „her” oddaje kierunek, w jakim dzieje się dana czynność, a mianowicie w kierunku podmiotu.

¹⁵ G. Guest, *Technik und Wahrheit...* str. 118.

¹⁶ H. Heidegger (red.), *Überlieferte Sprache und technische Sprache*, str. 15.

W tym właśnie sensie według teorii Arystotelesa jest rozumiane τέχνη i ποίησις – wytworzenie jakiegoś dzieła – jako pewien sposób ἀληθεύειν, to znaczy wydobywania, odkrywania¹⁷. To „stawianie tu” (das Her-stellen) jako rys charakterystyczny ποίησις, technicznego „wydawania na świat” czegoś istniejącego jest pewnym sposobem wydobywania. To techniczne „stawianie tu” sprowadza coś do „zjawienia się” (Erscheinen). To sprowadzanie wydobywa na jaw to, co obecne. Czym jest w istocie to sprowadzanie? Zostało ono wyrażone w pewnym zdaniu *Symposionu* Platona, w tłumaczeniu Martina Heideggera: „Każde spowodowanie, że coś z nie-obecności przechodzi w obecność jest ποίησις, jest „wydawaniem na świat” (Her-vor-bringen)”¹⁸.

Tak więc technika nie jest jedynie środkiem, jest ona rodzajem wydobywania, odkrywania¹⁹. Technika pochodzi z obszaru, gdzie dzieje się wydobywanie i jawność, gdzie jest ἀληθεια, gdzie jest prawda²⁰.

2. ISTOTA NOWOCZESNEJ TECHNIKI

2.1. Das Stellen

Także nowoczesna technika jest wydobywaniem, ale nie w znaczeniu ποίησις. To jest wyzwanie, stawianie żądania naturze, by dostarczała energii, która by mogła być gromadzona²¹. „Stawianie” oznacza wziąć coś na coś (powietrze na azot, ziemię na minerały), coś przerobić na coś, zrobić trwałym, ustalić. „Stawianie” jest więc zawsze „u-stawianiem”, „u-stalaniem”²² (fest-stellen)²³.

W nowożytnej technice rzecz i człowiek, natura i świat są „przerabiani na coś”. Rzecz i natura są przerabiane na bycie materiałem, na jakąś funkcję, na jakąś zawartość, w jakąś postać²⁴.

To panujące w nowoczesnej technice wydobywanie ma charakter „stawiania” w znaczeniu wyzwania. Dzieje się to w ten sposób, że energia ukryta w naturze zostaje uruchomiona, przeformowana, zmagazynowana, potem znowu podzielona i inaczej użyta. Uruchomienie, przeformowanie, zmagazynowanie, podział, inne użycie – są sposobami wydobywania. Rola wydobywania w tym procesie polega na sterowaniu i zabezpieczeniu²⁵. W ten sposób zyskuje ona swój własny stan – swoje istnienie, swoją trwałość.

¹⁷ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 17.

¹⁸ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 15.

¹⁹ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 16.

²⁰ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 17.

²¹ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 18.

²² W sensie czynienia czegoś trwałym tu i teraz.

²³ G. Seubold, *Heideggers Analyse der neuzeitlichen Technik*, Freiburg/München 1989, str. 108.

²⁴ G. Seubold, *Heideggers Analyse der neuzeitlichen Technik*, str. 108.

²⁵ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 20.

Człowiek dokonuje wyzywającego „stawiania”, poprzez które to, co określone jest jako rzeczywiste, zostaje odkryte jako trwałe. Może on coś przedstawić, kształtować, uprawiać, ale nie zarządza on tą „nieukrytością”, w której każdorazowo to, co rzeczywiste, ukazuje się lub nika z pola widzenia. Tylko o ile człowiek ze swej strony jest wyzwany, sprowokowany wydobywać energie natury, może wtedy działać się to „stwajające” wydobywanie²⁶.

Człowiek bierze udział w tym sposobie wydobywania poprzez uprawianie techniki. To „stawianie” rozwija się ciągle w ramach nieukrytości i nigdy nie jest jedynie zwykłym ludzkim czynem.

Heidegger twierdzi, że takie wydobywanie dokonuje się wszędzie²⁷.

2.2. Das Gestell

Heidegger jako nazwy dla współczesnej techniki używa słowa „Ge-stell”. Jest ono rozumiane jako podstawowy ontologiczny proces. Oznacza zebranie, zgromadzenie, zjednoczenie różnorodnych sposobów technicznego wydobywania z natury i świata. Słowo „stawiać” (stellen) oznacza: „stawiać, umieszczać tutaj” (her-stellen)²⁸, „przedstawiać” (dar-stellen) w rozumieniu ποιησις. Pozwolić obecnemu przyjść do nieukrytości²⁹. Przez słowo główne z prefiksem „Ge-”, odbywa się tworzenie jedności z wielu elementów należących do siebie³⁰. Ge-stell oznacza zebranie elementów, części, które człowiek „stawia”, to znaczy wyzywa, prowokuje to, co rzeczywiste, do odkrycia jako trwającego i trwałego³¹.

Ge-stell oznacza sposób wydobywania, który stanowi istotę nowoczesnej techniki i nie jest sam w sobie niczym technicznym, niczym na wzór maszyny³². Techniczne są wszystkie narzędzia. Techniczna praca odpowiada jedynie wyzwaniu ze strony Ge-stell, ale nigdy go nie tworzy. W Ge-stell wydarza się nieukrytość; stosownie do niej praca współczesnej techniki odkrywa rzeczywiste jako trawle. Wydobywanie to dzieje się nie jako czyn ludzki i nie tylko „w” człowieku i „przez” człowieka³³.

2.3. Das Geschick

Istota nowoczesnej techniki wprowadza człowieka na drogę takiego odkrywania, poprzez które to, co rzeczywiste, wszędzie, mniej lub bardziej wyraż-

²⁶ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 20.

²⁷ Por. M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 22.

²⁸ Potoczne znaczenie tego słowa to „wytwarzać, produkować”.

²⁹ Por. M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 24.

³⁰ Por. G. Seubold, *Heideggers Analyse der neuzeitlichen Technik*, str. 112.

³¹ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 27.

³² M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 24.

³³ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 27.

nie, staje się czymś trwałym³⁴. To „wprowadzanie na drogę” nazywa Heidegger „schicken” (posyłać). Każde zebrane posyłanie, które wprowadza człowieka na pewną drogę, jest właśnie tym „Geschick”.

Ge-stell jest pewnym posłaniem tego Geschick. W tym sensie Geschick jest także „wydawaniem na świat”, jest ποιησις.

3. ZASADA RACJI ISTNIENIA I JEJ ROSZCZENIA

Zasada racji istnienia brzmi: Nihil est sine ratione³⁵ – niczego nie ma bez racji istnienia. Wypowiedź tej zasady można więc tłumaczyć w sposób następujący: wszystko ma swą rację istnienia, wszystko, co w jakikolwiek sposób istnieje. To, co rzeczywiste, ma rację swojej rzeczywistości. Co konieczne, ma rację swej konieczności³⁶. Żadna prawda nie będzie sobą bez koniecznej dla niej racji istnienia.

W tej zasadzie dochodzi do głosu roszczenie, wymaganie podania racji dla każdej wypowiedzi, dla każdego mówienia³⁷. Już Leibniz określił ją jako „principium reddendae rationis sufficientis”.

Roszczenie tej zasady brzmi w słowie „reddere”: oddawać, dostawiać, wręczać, przekazać. Ten radykalny nakaz zasady racji istnienia wymaga podania usprawiedliwienia możliwości przeliczenia, które wszystko, co jest, kalkuluje jako coś istniejącego³⁸.

Zasada racji istnienia jest zasadą Istnienia, Bycia (das Sein), stosownie do której istnienie i jego zasada „są” tym samym³⁹. Ta zależność między nimi jako taka zostaje zapomniana, tzn. rozumując po grecku: ukryta. O ile każde to, co istnieje, jest określone poprzez jego Istnienie, tzn. rację, to to samo w sobie samym jest czymś uzasadnionym i ugruntowanym. Ten grunt jest często przedstawiany jako coś innego, nie jako Bycie, ale w odniesieniu do tego, co Bycie określa ze swej strony, mianowicie to, co istnieje⁴⁰.

Każdy konkretnie istniejący byt ma rację, grunt swego istnienia. Ten grunt musi być dostarczony, ponieważ jest „ratio”, tzn. sprawozdanie, rozliczenie (Rechenschaft). Bez ratio sąd zostaje bez uzasadnienia. Sąd jest tylko wtedy prawdą, kiedy jest podane uzasadnienie, rozliczenie. W tym uzasadnieniu zostaje ukazane to, od czego zależy, że dana rzecz jest taka, jaka jest⁴¹. Bez ratio twierdzenie, sąd, przypuszczenie albo mniemanie pozostają bez uzasad-

³⁴ M. Heidegger, *Die Frage nach der Technik*, str. 28.

³⁵ W jęz. niemieckim brzmi ona: Nichts ist ohne Grund.

³⁶ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, Frankfurt am Main 1997, str. 171.

³⁷ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 44.

³⁸ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 150.

³⁹ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 104.

⁴⁰ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 162.

⁴¹ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 177.

nienia, bez wystarczającej poprawności, nieuzasadnione, nieumotywowane. Racja jest zatem czymś, co człowiekowi myślącemu, tworzącemu sobie wyobrażenia, musi być dostarczone. Ta racja musi być zwrócona człowiekowi, jako podmiotowi.

Ta podawana racja musi być „ratio sufficiens”, tzn. musi podawać w sposób wystarczający uzasadnienie dla danych przedmiotów. Wystarczający mianowicie do tego, aby coś istniejącego (ein Seiendes) mogło być „zapewnione, zabezpieczone” w swym stanie (in seinem Stand) jako przedmiot (Gegen-Stand)⁴². Ta stałość (Ständigkeit) przedmiotu musi zostać zabezpieczona poprzez kompletność podanej racji, poprzez perfectio warunków możliwości tego przedmiotu⁴³. Ten dostateczny grunt jest tym, co czemuś istniejącemu udziela tego, co pozwala mu się w tym właśnie stanie wypełnić, zrealizować jego pełną istotę, tzn. perfectio⁴⁴. Nie może istnieć coś, czego wystarczająca podstawa egzystencji nie może być podana⁴⁵.

Według zasady racji istnienia istnieje ta racja nie jakkolwiek i gdziekolwiek. Racja jako taka wymaga, by była podana, zwrócona; zwrócona w kierunku re-prezentacji danego przedmiotu.

Racja istnienia domaga się być wszędzie widoczną w taki sposób, że wszystko w obszarze tego żądania ukazuje się jako następstwo, to naczy, że musi być przedstawione jako konsekwencja. Tylko to, co się naszemu wyobrażeniu ukazuje w ten sposób, co nas „spotyka” w taki sposób, że jest osadzone na własnym gruncie, na własnej racji istnienia, jest czymś pewnym (gilt als sicher Stehendes), to znaczy jest przedmiotem, obiektem (Gegenstand). Tylko wtedy to coś jest tym, o czym możemy powiedzieć z pewnością: to jest. Tylko to, co jest wystarczająco uzasadnione, może być uważane za coś istniejącego (kann als Seiendes gelten). Wyobrażenie, widzenie czegoś, może być uzasadnione dopiero wówczas, kiedy widzącemu podmiotowi zostanie dostarczona jego racja istnienia, podstawa⁴⁶.

Czynnikiem działającym w zasadzie racji istnienia jest roszczenie, wymaganie dostarczenia tej racji.

4. PODPORZĄDKOWANIE TECHNIKI ROSZCZENIU ZASADY RACJI ISTNIENIA

Wszystko, co jest, jest skutkiem ..., samo jest następstwem jakiejś przyczyny, racji istnienia, tzn. jest skutek i stosownie do wymagania dostarczenia

⁴² Tutaj, jak wielokrotnie u Heideggera, pojawia się analiza słów w jęz. niemieckim: Stand, Gegenstand, Gegen-Stand, Ständigkeit. „Stand” – miejsce, stoisko; stan, położenie.

⁴³ Por. O. Pöggeler, *Der Denkweg Martin Heideggers*, Pfullingen 1963, str. 153-154.

⁴⁴ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 105.

⁴⁵ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 175.

⁴⁶ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 41-42.

racji, które to wymaganie brzmi w zasadzie racji istnienia jako principium reddendae rationis⁴⁷.

Żyjące w zasadzie racji istnienia wymaganie dostarczenia racji istnienia w celu niejako opartej na tym gwarancji, umacnia swe „panowanie” w czasach nowożytnych. Wraz ze wzrastającą ilością znaków zapytania. Temu w przejmującej zgrozą uwolnionemu nakazowi⁴⁸ współczesny człowiek staje się podporządkowany i posłuszny. Współczesne poddaństwo nauki tej zasadzie tworzy się jako pochodna podporządkowania ogólnego. Współczesna nauka opiera się na tej podstawowej zasadzie dostarczania racji istnienia⁴⁹. Technika jest właśnie nowożytną manifestacją nauki.

4.1. Nowożytna nauka

Principium reddendae rationis wymaga, aby każde przedstawienie przedmiotu było uzasadnione. Sposobem uzasadnionego ukazywania przedmiotów jest właśnie nowożytna nauka. Ona opiera się na zasadzie dostarczania racji. Bez tej zasady nie mogłaby ona istnieć⁵⁰.

4.1.1. Działalność badawcza jako istota nauki

Nowożytna nauka opiera się na projektach badań obszarów określonych obiektów badawczych i jednocześnie też dzieli się pod tym względem. Te projekty rozwijają się w odpowiednich procesach, ściśle określonych. Każdy taki proces odbywa się w ramach pewnych czynności. Heidegger nazywa to procesem podstawowym nowożytnej nauki⁵¹. Projekt i jego dokładność, sposób i czynności postępowania tworzą istotę nowożytnej nauki, czynią z niej działalność badawczą (Forschung)⁵².

Nauka polega (również) na usuwaniu występujących sprzeczności. Dzieje się to poprzez dochodzenie do rozwikłania sprzeczności, aż do powstania pewnej jedności, która nadaje się, by dźwigać to, co pozornie sprzeczne, tzn. dać temu wspólną podstawę. Żądanie i parcie do ciągłego usuwania sprzeczności pochodzą z wymagania principium reddendae rationis. To wymaganie jest jednak czymś innym niż sama nauka. Ona bowiem odpowiada żądaniu ratio reddendae i to w sposób konieczny. W przeciwnym wypadku nie mogłaby być tym, czym jest⁵³.

⁴⁷ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 42.

⁴⁸ Por. M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 116.

⁴⁹ Por. M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 44.

⁵⁰ Por. M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 38.

⁵¹ Zobacz: M. Heidegger, *Die Zeit des Weltbildes*, w: *Gesamtausgabe*, Band 5, *Holzwege*, Frankfurt am Mein 1997, str. 83.

⁵² M. Heidegger, *Die Zeit des Weltbildes*, str. 86.

⁵³ Por. M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 46-47.

Bodźce do pytania o niesprzeczność jedności sądów i dochodzenie do odpowiedniego „umocowania” tej jedności pochodzą z władzy wymagania, roszczenia o dostarczenie, podanie wystarczającej podstawy, gruntu danego wyobrażenia⁵⁴.

Istota badań naukowych polega na tym, że poznanie uważa siebie samo za postępowanie (Vorgehen) w obszarze tego, co istnieje (Seiende), natury albo historii. Badania dokonują się przez to, że w jakimś obszarze czegoś istniejącego, np. w naturze, zostaje nakreślony plan, zarys procesów natury⁵⁵.

Poznanie jako badanie pociąga niejako to, co istnieje, do zakomunikowania tego, jak i o ile jest ono dyspozycyjne do stania się widocznym, wyobrażeniem (Vorstellen). Badanie dysponuje tym, co istnieje, jeśli potrafi określić je w jego przyszłym przebiegu (Verlauf) albo jako coś przeszłego⁵⁶.

Obiektem wyobrażenia w badaniu naukowym stają się natura i historia. Wyobrażenie właśnie na nich się opiera. Tylko to, co w ten sposób staje się przedmiotem, jest jako istniejące. Nauka jest badaniem, kiedy poszukuje Istnienia w tym, co istnieje w jego przedmiotowości. To uprzedmiotowienie tego, co istnieje dokonuje się w przed-stawieniu (Vor-stellen), którego celem jest pewność w stosunku do tego, co istnieje. Do nauki jako badania dochodzi dopiero wtedy i tylko wtedy, kiedy prawda przemieni się w pewność tego wyobrażenia⁵⁷.

To wyobrażenie poszukuje racji istnienia. Dzieje się to, kiedy wyobrażenie pyta: Dlaczego jest to, co jest przedstawione i dlaczego jest takie, jakie jest?⁵⁸ „Dlaczego” jest pytaniem o ratio, grunt, podstawę. To „Dlaczego” szuka racji istnienia.⁵⁹

Heidegger cytuje Goethego w jego wypowiedzi o wytrwałości badań:

„Przecież badanie dąży i walczy bez wytchnienia, szukając prawa, gruntu, dlaczego i jak.”⁶⁰

W przeciwieństwie do „Ponieważ” w „Dlaczego” poszukujemy przyczyny. W „Dlaczego” ustanawiamy grunt aby był, aby do nas mówił i odpowiadał⁶¹.

To „Dlaczego” rozwija się w pytaniach: Jak? Kiedy? Gdzie? Pyta ono o regułę (Gesetz), o czas, o miejsce tego, co się dzieje. To pytanie się o przestrzenno-czasowo-regułowy przebieg tego, co się dzieje, jest sposobem, w jaki badanie „Dlaczego” prześladuje tego, który istnieje⁶².

⁵⁴ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 180-181.

⁵⁵ M. Heidegger, *Die Zeit des Weltbildes*, str. 77.

⁵⁶ M. Heidegger, *Die Zeit des Weltbildes*, str. 86-87.

⁵⁷ Por. M. Heidegger, *Die Zeit des Weltbildes*, str. 86-87.

⁵⁸ Por. M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 53.

⁵⁹ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 38; Już Schopenhauer nazwał „dlaczego”, które zawiera się w zasadzie racji istnienia, matką nauki, por.: O. Pöggeler, *Der Dekalog Martin Heideggers*, str. 154.

⁶⁰ „Doch Forschung strebt und ringt, ermüdend nie, Nach dem Gesetz, dem Grund, Warum und Wie“; M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 185.

⁶¹ Por. M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 61-62.

⁶² M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 185.

Ten pytajnik ugania się za przedstawieniem, od jednego ratio do drugiego. To „Dlaczego” nie daje spokoju, nie pozwala się zatrzymać. To „Dlaczego” jest wpędzaniem w nieustanne i-tak-dalej (Und-so-weiter), które badanie, poszukiwanie, gdy samo siebie zmęczy i oślepnie, pędzi tak daleko, że może zejść aż za daleko⁶³. Bo to „Dlaczego” nie zna ani okoliczności, ani stałego pobytu, lecz co najwyżej zatrzymanie się na moment. Ono stawia pytania w obszarze koniecznego i powszechnego żądania podania matematyczno-technicznych możliwości obliczenia zasady racji istnienia.

4.2. Perfekcja techniki

Technika opiera się na nauce i badaniach. Poprzez podanie wystarczających przyczyn, racji otrzymuje jakieś wyobrażenie tę wyjątkowość, która określa nowoczesny stosunek człowieka do świata, tzn. umożliwia nowoczesną technikę⁶⁴. Naukowa perfekcja kompletności podanych racji, dowodów, odpowiada perfekcji techniki.

Dopiero ta kompletność podanych racji, to perfectio, gwarantuje, że coś dla ludzkiego wyobrażenia jako obiekt, przedmiot w swym stanie jest „osadzony, zabezpieczony”. Ta perfekcyjność gwarantuje, że każde wyobrażenie zawsze i wszędzie może liczyć na dany przedmiot i może liczyć się z jego obecnością⁶⁵.

Ta niesamowita presja zasady racji istnienia rodzi specyficzną tendencję: obecny w nowoczesnej technice pewien ciąg ku optymalizacji poprzez zabezpieczenie (Sicherstellung). Wymaganie kompletności uzasadnienia rodzi wiele inicjatyw: pełnych nowych impulsów, pobudek, które razem wzięte tworzą siłę, która ma wpływ na przebieg historii – proces nowożytnej techniki. Heidegger potwierdza istnienie pewnej istniejącej tendencji współczesnej techniki, mianowicie, że prze ona z siłą nie do zatrzymania w kierunku możliwie największej, wszystko obejmującej perfekcji jej wytworów. Polega ona na kompletności obliczeń zabezpieczenia w istnieniu (Sicherstellung) przedmiotu, zabezpieczenia możliwości liczenia się z nim i pewności obliczalności możliwości liczenia⁶⁶.

Ta perfekcja techniki jest jedynie echem żądania perfekcji w ogóle. Dążenie do kompletności uzasadnienia wywodzi się z principium reddendae rationis sufficiens. Perfekcja ta polega na zwyczajnej obliczalności przedmiotu. Ta obliczalność obiektów zakłada nieograniczoną obowiązywalność principium rationis. W ten sposób wpływa przedstawione panowanie zasady racji istnienia na istotę współczesnej, technicznej epoki⁶⁷.

⁶³ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 185.

⁶⁴ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 130.

⁶⁵ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 175.

⁶⁶ M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 177.

⁶⁷ Por. M. Heidegger, *Der Satz vom Grund*, str. 177-178.

PODSUMOWANIE

Nowożytna technika jest „posłuszna” zasadzie racji istnienia. Racja ta jest pytaniem i odpowiedzią jednocześnie, jest podstawą dominującego w nauce i technice planowania⁶⁸. Szczególnie dzisiaj temu wymaganiu tej zasady w postaci całkowitej racjonalizacji odpowiada kompletna technizacja świata i człowieka. Ważne jest to, że myśleniu technicznemu odpowiada pewne zawężenie otwartości Bycia i że to, co techniczne (i w tym obszarze dokonane naukowe „ukazanie”) jest „posłuszne” żądaniu, o którym samo jednak nic wiedzieć nie może.

⁶⁸ W. Schirmacher, Technik und Gelassenheit. Zeitkritik nach Heidegger, Freiburg/München 1983, str. 178.